

JAN VÁVRA

Moc a nemoc televize Nova

SVĚDECTVÍ O LIDECH
A JEJICH AMBICÍCH

PROSTOR

Jan Vávra

Moc a nemoc televize Nova

Svědectví o lidech a jejich ambicích

PROSTOR

Jan Vávra

MOC A NEMOC TELEVIZE NOVA

*Svědectví o lidech
a jejich ambicích*

PROSTOR | PRAHA | 2013

© Jan Vávra, 2013
© PROSTOR, 2013
© ČTK (foto), 2013

ISBN 978-80-7260-282-7

Obsah

Předmluva	//	9
Rada rozhodne, až rozhodne, že rozhodne	//	13
Návyk na stolicí	//	20
StB vás baví	//	33
Význam události klesá se čtvercem vzdálenosti	//	49
Nepřátelé strážců demokracie	//	69
Od Zbyňka Meruňky k Lucii Borhyové	//	86
Cukr a bič	//	92
Příběh opravdu bystrého člověka	//	110
Lidský faktor	//	132
Slepice, nebo vejce?	//	150
Co dál...?	//	162
<i>Jmenný rejstřík</i>	//	175

Předmluva

Když Vladimíra Železného pustili 15. listopadu 2001 z cely předběžného zadržení, byl si velmi dobře vědom toho, co pro něho necelé dva dny strávené v podzemí policejní správy znamenají. První vážnější pokus české policie dostat se mu na kobytku sice ztroskotal na soudkyni Editě Beranové, která nevyhověla žádosti o uvalení vazby, a on tedy nemusel následovat svého právníka Aleše Rozehnalu do vazební věznice v Ruzyni. Ovšem mediální obraz jeho zatčení a pobytu za mřížemi smazal aureolu moci a nedotknutelnosti, která ho dosud chránila daleko lépe, než jak by to mohly dělat armády právníků. Chtěl-li si zachovat v rozehrané partii ještě nějakou šanci, musel podniknout něco zásadního.

Jako člověk zběhlý v zákonitostech mediální éry věděl, co ho může nejefektivněji vrátit do hry. Samotné právní kroky, kterými bude čelit trestnímu stíhání, mu samozřejmě pověst mocného a nedotknutelného muže nevrátí. Navíc jsou příliš zdouhavé a většině lidí nerosozumitelné. Mohl samozřejmě použít svůj pravidelný televizní pořad, kde si vykládal, co se mu zmanulo, ale v tomto případě by pouhé vysvětlování zdaleka nesplnilo účel. Bylo třeba jednoduchým způsobem zasáhnout nikoli mozek, ale srdce - nebo spíše podvědomí - jak veřejnosti, tak zejména policistů, státních zástupců, politiků, soudců, novinářů a všech, co rozhodují. Není třeba nic vysvětlovat, stačí předvést vhodný mediální obraz, který mu vrátí původní sílu.

Nejjednodušší způsob je předvést se ve společnosti nějaké všeobecně uznávané autority. Pokud se nechá natočit a vyfotografovat ve chvíli „přátelského“ setkání s politikem, ze kterého vyzařuje dostatek moci, tak jistě všichni pochopí, že je stále váženým a ctihodným občanem. Podobnou legitimizaci kriminální činnosti si ostatně vyzkoušel již v roce 1999, kdy při rozběhu ukradené televize pozval do prvního vysílání populárního diskusního pořadu Miloše Zemana a Václava Klause.

Pro nové použití byl ovšem Miloš Zeman pro svoji nevyzpytatelnost a občasnou svéhlavost daleko méně vhodný. Vladimír Železný tedy vcelku logicky vsadil na Václava Klause, který tehdy zastával post předsedy Poslanecké sněmovny.

Jak ale přimět jednoho z nejnvýše postavených mužů ve státě, aby si podal ruku s člověkem, který před několika dny opustil policejní celu? Zpočátku se Železného plán také nevyvíjel zvláště příznivě. Kancelář předsedy Poslanecké sněmovny se k myšlence oficiálního přijetí trestně stíhaného televizního ředitele nijak pozitivně nestavěla. Vladimír Železný byl pochopitelně nervózní. Cítil jako nespravedlnost, že se člověk, pro kterého tolik udělal, od něho v tíživé situaci odvrací. Rozhodl se tedy vsadit vše na jednu kartu. Když po několikeré urgenci kancelář opět váhala se stanovením termínu, začal křičet do telefonu, že zveřejní všechny informace, které má, a že se pak bude pan předseda divit. Účinek tohoto jednoduchého a mimořádně primitivního triku byl úžasný. Za několik dní v záři reflektorů a blikajících blesků fotoaparátů Václav Klaus přijal Vladimíra Železného. Přítomnost předsedy Poslanecké sněmovny

smyla špínu policejní cely lépe, než by to dokázal jakýkoli čistící prostředek.

Ani po tomto triku však nesáhl Vladimír Železný poprvé. Již dříve si ho vyzkoušel na politikovi naprosto odlišného naturelu. Tím politikem byl Petr Pithart. Oba se znali již dlouho, Železný dělal Petru Pithartovi tiskového mluvčího v době, kdy byl ještě v dobách federace předsedou české vlády. Nedlouho po odstřihnutí CME od vysílání, tedy někdy okolo roku 1999, navštívil Železný Pitharta a postavil před něj vysoký stoh nejrůznějších lejster.

„Tohle všechno jsou materiály kompromitující české politiky. Pokud někdo půjde proti mně, tak ho zničím.“

Petr Pithart působil v naší politice od listopadu 1989. Přesto - anebo možná právě proto - nepochyboval ani vteřinu, že jeho bývalý tiskový mluvčí mluví pravdu. Železného historka na něj udělala tak hluboký dojem, že ji neopomněl zmínit, kdykoli přišla řeč na kauzu televize Nova. Politickými kuloáry se začala šířit pověst o bájném Železného archivu, kterým drží spoustu politiků v hrsti. To bylo samozřejmě přesně to, co Vladimír Železný potřeboval.

Stál jsem u zrodu televize Nova a víc než pět let jsem byl šéfredaktorem a ředitelem zpravodajství. Po odvolání Vladimíra Železného jsem se stal ředitelem ČNTS, což byla společnost, která chod televize zajišťovala. Věděl jsem zcela přesně, co Vladimír Železný ve svém archivu na Václava Klause a jiné politiky má. Zajímalo mne proto, proč oba prominentní politici tak spontánně uvěřili Železného argumentaci. Také proto jsem se

nakonec rozhodl napsat tuto knihu. Byl bych spokojen, pokud by aspoň trochu přispěla k pochopení toho, na jakých základech spočívala - a dosud stále ještě do určité míry spočívá - moc televize Nova. Lépe řečeno moc televize v takzvaně rozvinuté postkomunistické společnosti.

Rada rozhodne, až rozhodne, že rozhodne

Daniel Korte se svojí pěstěnou a do špičky pečlivě zastříženou bradkou sice vypadal přesně jako doktor filologie z anglické venkovské univerzity v 19. století, nicméně se teď choval jako mimořádně rozhodný muž. Rychle pochopil, co od něj vlastně strana, která ho vyslala jako předsedu do Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, očekává. Pochopil svoji příležitost a s rozhodností pro doktora filologie zcela atypickou chytil svého býčka pevně za rohy.

Tou stranou byla Občanská demokratická aliance (ODA), původně intelektuální spolek ortodoxních vyznavačů britského konzervatismu, který v podmínkách budování raného kapitalismu sváděl heroický, leč většinou marný boj o vedoucí pozici s mnohem primitivnější a tím pádem také mazanější ODS. Daniel tušil, jak by asi neomalení pragmatici z ODS dokázali využít nový televizní kanál, a byl odhodlán jim takovou možnost nedopřát. ODA sice intelektuálně převyšovala ODS, ovšem silou svých mandátů se jí rovnat nemohla. O to větší opovržení ke straně Václava Klause většina salonních konzervativců z ODA chovala. Bohužel, zároveň bláhově věřili, že úkolem politiků je přinášet politické a ekonomické koncepty, nikoli si během doby, kdy již měli nějaký podíl na moci, sehnat dost peněz na to, aby mohli v dalších volbách obstát. Podle toho jejich angažmá na české politické scéně také dopadlo.

Domácí nekonzervativci v čele s Václavem Klausem

neochvějně věřili v samospasitelnou moc volného trhu. Tato víra způsobovala, že ze všech aktérů naší kauzy sálalo privatizační nadšení a pevné přesvědčení, že ustavení duálního systému v rozhlasovém a televizním vysílání učiní z nedávno vzniklého českého státečku skutečnou baštu demokracie. Na obhajobu tehdejších aktérů dlužno dodat, že technika obcházení výběrových řízení nebyla zdaleka tak vycizelovaná, jako je dnes, že moc stranických sekretariátů nesahala zdaleka tak daleko a nejrůznější kmotři - aspoň jak je chápeme dnes - ještě neexistovali. Nikdo neměl na podobný podnik dost peněz, na druhou stranu málokdo chápal, jakou může mít taková hračka v budoucnu hodnotu.

Původně se měl privatizovat třetí kanál Československé televize, rozpad federace ale způsobil, že do hry se dostala síť prvního programu ČST, zvaného F1. Po technické stránce šlo rozhodně o nejlepší síť, která velice kvalitně pokrývala 99 % území České republiky. To bylo pozemní pokrytí v jiných zemích nevídané a bylo dáno potřebami minulého režimu, který chtěl mít obyvatelé i toho posledního horského údolíčka v dosahu své propagandistické trouby.

Byl tedy prosinec roku 1992 a na chodbě před zasedací místností Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, která tehdy sídlila v rozlehlém paláci na Vinohradské ulici, se tísnila řada známých lidí. Byli zde ti, kteří za těch pár let již stačili relativně zbohatnout, ale stejně neměli dost peněz na provozování televize. Nejmovitější a nejmocnější z nich si opatřili doporučující dopis některé z domácích státních bank, že jim v případě potřeby půjčí. Byli zde známí redaktoři z Československé

televize, kteří nenabízeli nic než své jméno. Občas byla slyšet angličtina i francouzština některého zástupce mediálních společností, nikoli však těch největších, kolem nichž poskakovali investiční bankéři, kteří se teprve nedávno vrátili z emigrace.

Podivnou čtveřici, zastupující projekt „Středoevropské televize pro 21. století“, nešlo přehlédnout. V jejím čele krácel vysoký a uhlazený gentleman v dokonalém obleku s motýlkem, bývalý velvyslanec USA v Budapešti Mark Palmer, za ním se natřásal malý pyknický Leonard Fertig, energický americký manažer s notebookem plným tabulek s čísly, neustále zachmuřený a zadumaný Josef Alan v šedivém ošoupaném saku postával spíše opodál a mlčel. A čtveřici doplňoval malý, hubený, leč mimořádně čilý a výřečný muž, který se jmenoval Vladimír Železný. Ačkoli Železný spotřeboval 95 procent času, který dostala tato společnost k dispozici, měl se společnostmi žádajícími o licenci nejméně společného.

Alan zastupoval spolek převážně slovenských intelektuálů, jejichž největší zásluhou bylo, že seděli ve správný čas ve správné hospodě. Oficiálně se jmenovali CET 21 s.r.o., což byla zkratka onoho intelektuálního projektu „Středoevropské televize pro 21. století“, který si vysnili, když se začalo hovořit o privatizaci původně třetího kanálu Československé televize. Šlo o ambiciózní projekt, zahrnující mimo jiné pravidelné sociologické sondy, výzkumy veřejného mínění a vzdělávací pořady. Nicméně jeden z nich jednou zavolał svému známému a ten zase jinému známému, až se dostali k Marku Palmerovi, který zrovna s jiným bývalým velvyslancem z éry Ronalda Reagana, vídeňským Ronaldem S. Lauderem, založili společnost, jež se měla

podílet na rozvoji médií ve střední a východní Evropě. Tato společnost se jmenovala CEDC (Central European Development Corporation). Ronald byl druhým synem zakladatelky kosmetické společnosti Estée Lauderové. Oba bývalí velvyslanci se později rozešli a televize Nova se stala součástí společnosti vlastněné právě Ronaldem Lauderem, kterou pojmenoval CME (Central European Media Enterprises).

K favoritům rozhodně nepatřili. Nejvíce šancí se dávalo známějším mediálním společnostem, domácí novináři zase tipovali spíše známá místní jména, která si opatřila dobrozdání třeba blazeovaného ředitele Komerční banky Richarda Salzmann. Naivita a jistá zmatenost, se kterou byl program CET 21 připraven, ale nebyly příliš na překážku, protože tehdy toho o programování nikdo moc nevěděl. Největší hřivnou naší skupiny byl především detailní a dobře připravený byznysplán a samozřejmě i částka, kterou se Američané zavázali investovat.

Zatímco se Daniel Korte řídil svou neokonzervativní ideologií, Vladimíra Železného hnala vpřed představa, že by mohl opět stanout v záři reflektorů. Podílníkem CET 21 nebyl, o to usilovněji hledal skulinku, jak by si zajistil lepší pozici. Byl ostatně již půl roku bez práce. Po volbách, ve kterých ODS jako „jediná správná pravice“ porazila „pravdoláskovské“ Občanské hnutí, ho Klausův pobočník Jiří Kolář jako bývalého Pithartova mluvčího spolu s dalšími poradci vyhodil z Úřadu vlády. Snažil se sice uchytit jako zástupce líkérky Underberg, která měla v plánu získat karlovarskou Becherovku, moc se mu ale nedařilo.

Železný nemohl radním slibovat příliš mnoho, protože představitelé CEDC svého domácího aktivistu důrazně upozornili na přísné americké protikorupční zákony, které tamní společnosti musí dodržovat kdekoli na světě. Mechanismy rozhodování při podobných výběrových řízeních nebyly zdaleka tak sofistikované. Železný, který měl z Američanů patřičný respekt, sliboval radním jen to, že se o ně CEDC postará, kdyby měli v důsledku rozhodnutí Rady potíže, čehož se zejména někteří radní ze strany ODS velice obávali. Nanejvýše jim slíbil, že jim dá legálně vydělat, až televize poběží. To stačilo. Dnešní účastníci nejrůznějších výběrových řízení mohou tehdejším uchazečům o licenci jen tiše závidět. To ovšem nezabránilo tomu, aby se kuloáry začala šířit zpráva, že každý radní dostane 10 milionů, samozřejmě rozložených do více let.

Zájem novinářů o rozhodování Rady samozřejmě odpovídal významu licence k prvnímu celoplošnému televiznímu vysílání. Je ale třeba přiznat, že celé řízení bylo – zejména ze současného pohledu – velice transparentní a každý mohl vědět, co který uchazeč nabízí. Tak jako tak Daniel Korte držel otěže pevně v rukou, a to nejen při řízení Rady, nýbrž i při vystoupeních navenek, kde doháněl nově etablované „pravicové“ novináře k zuřivosti svými vyhlášeními o tom, že „Rada rozhodne, až rozhodne, že rozhodne“.

Nakonec se mu podařilo zařídit, že Rada rozhodla dříve, než se kdokoli z politiků nebo sebevědomých novinářských svazáků stačil rozkoukat. Poslední veřejné slyšení, na kterém kandidáti představovali své projekty, se odehrávalo v sobotu dopoledne, pak si

dali radní oběd a po šesté hodině večerní bylo jasno. Rada se úzkostlivě snažila držet pohromadě, takže pro CEDC hlasovalo všech šest radních. Reakce zejména ze strany některých představitelů ODS, v té době zcela dominantní politické síly, naznačovaly, že pravděpodobně nastane konec světa. Většina novinářů byla přesvědčena, že ODS přece nemůže takovouhle svévoli, či dokonce provokaci nechat být a že jim tu licenci prostě „musí sebrat“.

Tlak byl obrovský. Ještě předtím, než si špičky ODS uvědomily, co se vlastně stalo, odvolal jeden ze zmatených radních svůj hlas pro CEDC. To ovšem na výsledku nic neměnilo, protože počet hlasů byl i tak dostačující. Oficiálně za ODS vše řešil místopředseda mediální komise parlamentu Jiří Vlach, který později kupodivu skončil v Unii svobody. Největší kalibr ovšem použil absolvent Večerní univerzity marxismu-leninismu a v té době místopředseda ODS Petr Čermák se svým xenofobním, nacionalistickým vyjádřením, jak je hrdý na to, že je Čech a proč mají nějakí Slováci a Maďaři vlastnit v Česku televizi. Celé nenávistné palbě dodal poněkud skandální příchuť.

Rada se zakopala na svých pozicích a snažila se přežít. Jediným výsledkem tlaku, který měl později zásadní vliv na historii Novy, bylo zvláštní uspořádání, podle kterého se CEDC jako zahraniční firma nestala spoludržitelem licence. Radní doufali, že zmírní všeobecný hněv tím, že cizácké firmě nedají licenci přímo. Spolu se zástupci CEDC a CET 21 vymysleli konstrukci, podle které by se vlk nažral, a koza zůstala celá. Nazvali ji servisní smlouvou. Držitelem licence se podle tohoto svérázného právního konstruktů stal výhradně

CET 21, tehdy společnost s ručením omezeným, která kromě zmíněné licence neměla žádný majetek. Ovšem vznikla takzvaná servisní společnost, nazvaná Česká nezávislá televizní společnost (ČNTS), ve které měla CEDC většinu. ČNTS byla spojena s CET 21 servisní smlouvou, která ČNTS zajišťovala exkluzivní právo provádět veškerý servis pro CET 21 a možnost ponechat si většinu zisku. Je otázkou, proč na takové uspořádání představitelé CEDC přistoupili, ale pravděpodobně bláhově důvěřovali zdejšímu právnímu řádu. Ostatně příliš mnoho jiných možností neměli.

Bezmocný vztek ODS ale pomalu ubíral na síle a nakonec se obrátil už jen proti otci celé provokace. Daniel Korte byl postaven před dilema: buď bude trvat na svém a Rada bude odvolána, nebo rezignuje a tak své kolegy v Radě zachrání. Jako pravověrný konzervativce zvolil samozřejmě druhou variantu. Učinil tak elegantně a s vědomím toho, že pro svoji straničku vybojoval důležitou kótu a splnil tak své poslání.

Rada se již bez jeho vedení pokusila později situaci trochu napravit tím, že by Nově vytvořila nějakého konkurenta. Zanedlouho totiž začalo být jasné, že Česká televize vyklízí pozice mnohem rychleji, než si kdokoli představoval, a radní spolu s politiky se začali obávat jak Novy jako nekontrolovatelně kynoucího budoulnka, tak stejně nekontrolovatelně rostoucího sebevědomí jeho ředitele. Na strachu z Novy nejvíc vydělala TV Prima - tehdy ještě Televize Premiéra, což byl původně projekt lokální pražské televize, který za pomoci Jiřího Menzela dala dohromady Marie Poledňáková a který její italský investor zásoboval třetířadými italskými

seriály. Vytvořit novou celoplošnou televizi nebylo s tehdy omezeným počtem analogových frekvencí jednoduché. Averse některých radních vůči aroganci a suverenitě Vladimíra Železného byla však natolik silná, že vykoumali model tzv. sdílených frekvencí. Televize Premiéra získala celoplošnou licenci a nějaké volné frekvence, což jí dávalo možná ani ne 70 procent pokrytí. Háček byl ale v tom, že některé frekvence sdílela s jinými společnostmi, které měly licenci na regionální vysílání. A Prima měla povinnost je v určitých časech pustit do své sítě. To se - vzhledem k tradiční české tendenci dělat svému sousedovi nebo domácímu naschvály - ukázalo jako obrovská koule na noze, která Primě komplikovala život až do poloviny první dekády nového století, kdy s pomocí skandinávského spolumajitele většinu těchto společností koupila. Definitivní tečku pak učinil digitální věk, který Primě umožnil analogovou licenci se sdílenými frekvencemi jednoduše „vrátit“.

Návyk na stoličce

Řada odborníků, novinářů a pamětníků si později kladla otázku, jak je možné, že tento původně tak zmatený projekt ovládl mysl a životy tolika obyčejných lidí. Co vedlo k tomu, že začínající soukromá televize získala tak rychle obrovský podíl na trhu? Úspěch TV Nova byl skutečně zcela ojedinělý, v žádné jiné postkomunistické zemi nezvítězila soukromá televize tak brutálním způsobem nad veřejnoprávními stanicemi,

a to i v takových oblastech, jakými je třeba zpravodajství. Čí to byla zásluha? Byl to náhodný úspěch daný situací na domácí mediální scéně, nebo dokonale promyšlený plán? Mohla za to geniální intuice Vladimíra Železného, nebo převzetí amerického modelu programování? Byl klíčem úspěchu počet dobrých zahraničních filmů, nebo domácí zábava? Nebo dryáčnické zpravodajství?

Lidé ze CEDC nevěděli téměř nic o tom, jak se televize dělá. Najímali si proto na všechno odborníky z USA. Jako správní Američané byli přesvědčeni, že jejich systém funguje v Grónsku stejně dobře jako v Malajsii. Tak proč by tedy nefungoval i ve východní Evropě? Američtí poradci, které jsme často museli nazývat profesory, byli až na malé výjimky velmi blazeovaní a arogantní. Byli evidentně dobře placení a v rámci své smlouvy si ještě nechali proplácet veškeré náhrady včetně účtů od holiče. V každém případě bylo velice brzy jasné, že původní projekt bude uložen do archivu a televize se začne stavět úplně jinak.

Profesor Paul Klein měl na starosti základní nastavení televize (positioning) a programování. Jako správný marketingový odborník, který o zemi, kde pracuje, nic neví, nedůvěřoval úsudku místních profesionálů. Rozhodl se plně spolehnout na výzkumy, kupodivu nikoli kvantitativní, ale nechal si zorganizovat takzvané focus group, kde hodlal zjistit, jakou že televizi si to ti Češi vlastně přejí. Focus group dělala pod jeho dohledem renomovaná agentura, které vyšlo, že všichni si přejí televizi jako „okno do světa“. Ačkoli jsme byli nuceni bezvýhradně respektovat názory a doporučení našich

amerických přátel, tento záměr nám připadal opravdu přitažený za vlasy. Takže když profesor Klein odletěl na chvíli zpět do USA, všechny prvky „okna do světa“ byly zlikvidovány. Později se zcela potvrdilo to, co jsme tušili. Program TV Nova byl nakonec naprostým opakem „okna do světa“, což jen potvrzuje ošidnost víry nejen ve focus group, ale i ve výsledky všech výzkumů, které umožní lidem se stylizovat do pozice, v níž by se rádi viděli. Ostatně je všeobecně známo, že podle výzkumů se nikdo nedívá na erotické pořady. Stejně tak podle výzkumů nemají lidé rádi konflikty, ale ze zkušenosti víme, že opak je pravdou.

Profesor Klein se naštěstí po svém návratu zajímal o zcela jiné věci, především nedokázal pochopit, proč do schématu nejsou zařazeny přenosy z baseballu a seriály pro ženy v domácnosti. Trvalo dost dlouho, než se nechal přesvědčit, že baseball tady - na rozdíl od fotbalu - nikdo nezná a že žen v domácnosti, které by měly chuť a čas se dívat na televizi, je minimální množství, což byla samozřejmě situace na počátku devadesátých let zcela zřejmá.

Někteří měli větší štěstí na poradce, což byl i můj případ. Poradce pro zpravodajství byl původem Francouz, se kterým jsem si výborně rozuměl, což se myslím odrazilo i na výsledku. Nakonec se za nás postavil i při našem prvním střetu se Železným, na což doplatil tím, že Železný s ním okamžitě ukončil spolupráci.

Management, který stanici připravoval, se skládal ze dvou skupin lidí, mezi nimiž ještě mnoho let po začátku vysílání zuřila tichá, ale urputná zákopová válka.

První skupinu tvořili ti, kteří se nechali přetáhnout z České televize, případně ze struktur kolem ní. Byl to Čestmír Kopecký, dlouholetý vedoucí výrobní skupiny, která v ČST zaštiťovala různé „alternativní“ pořady. Ten se měl stát ředitelem výroby. Dále to byli Ota Štajf, lehce normalizační šíbr, bývalý moderátor svazáckého Televizního klubu mladých, který měl mít na starosti marketing, Pavel Koukol, který pod vedením roztomilého amerického homosexuála Barryho Hirsche dával dohromady obchodní oddělení, Jarka Vokurková, jež připravovala skladbu programu, a Kateřina Fričová, která měla být ředitelkou výroby zpravodajství. Ti to lidé nazývali sami sebe „televizními profesionály“ a ostatními hluboce opovrhovali. O síle zažitých stereotypů, že čím déle někdo něco dělá, tím to dělá lépe, svědčí věta, jíž se jeden můj podřízený, který také spadal do této skupiny, bránil vůči jakékoli kritice: „No jasně! Já to dělám samozřejmě blbě,“ rozhazoval rozhořčeně rukama, „vždyť to dělám jen třiadvacet let!“

Druhou skupinu tvořili lidé, jako jsem byl já, kteří v žádné televizi nikdy nepracovali, o to vyhraněnější a progresivnější měli představy o tom, jak by nová televize měla vypadat. Nejbizarnější figurou z této skupiny byl Železného dlouholetý kamarád Honza Vít, s nímž se sešel díky Petru Pithartovi na Úřadu vlády ČR, kde Honza dělal premiérova poradce, byť si neumím představit, jaké rady mohl Pithartovi dávat. Honza se projevoval jako zcela zmatený intelektuál, který televizi chápal jako samotné zjevení postmoderny, o čemž rád dlouze meditoval. Mezi „neprofesionály“ dále patřila většina nadšenců, kteří připravovali publicistiku

(Radek John, Radek Bajgar, Libuše Šmuclerová) nebo zábavu (Železného oblíbenec, v archivech StB evidovaný Ivan Rössler, který přišel z veřejnoprávního rozhlasu).

Prvním, kdo neunesl atmosféru chaosu a neustálých rad amerických poradců a zapochyboval o výsledku, byl Čestmír Kopecký. Na jeho místo tedy postoupila Kateřina Fričová. Dalším odpadlíkem byl Ota Štajf, který se ovšem pohádal se Železným a odešel ve zlém.

Je třeba přiznat, že ostatní stanice toho tehdy divákům příliš nenabízely. Za konkurenci se dala pokládat jen veřejnoprávní televize. Další soukromá televize, v té době TV Premiéra, byla omezena jen na Prahu a vysílala nejlacinější italské seriály. V České televizi ovšem panovala blahosklonná jistota, že nová komerční stanice za pár měsíců zkrachuje, a že jejich výsadní postavení tedy nemůže nic ohrozit. Tehdejší ředitel Ivo Mathé byl bezesporu jedním z mála ředitelů veřejnoprávní televize, který se dokázal postavit politikům a hájit svoje lidi. Vzдорoval také velice úspěšně Radě ČT a o „svoji“ televizi a „svoje“ lidi se velice bral. Proto také na něho dodnes v ČT vzpomínají se slzami v očích. Profesionálně však byl zakonzervovaný v televizi osmdesátých a devadesátých let, kdy zde působil jako vedoucí produkce, a nové trendy si ani nedokázal představit. Chápal televizi více jako továrnu na výrobu programů než jako médium. A také měl pohled socialistického ředitele, který věří tomu, že čím větší továrna, tím větší ředitel. Nakonec obrovský komplex budov na Kavčích horách je především jeho pomníkem.

Zvyk trávit večery doma u televize je v Čechách od komunistických dob hluboce zakořeněný. Jeden velký průzkum provedený v době, kdy jsme chystali vysílání, zjistil, že přes 80 procent Čechů dává přednost sledování televize před jakýmkoli jiným způsobem trávení volného času. A protože jsme v oblasti televizního podnikání byli zároveň zcela rozvojovou zemí, start TV Nova nemohl probíhat v lepších podmínkách. Řada v té době ve světě zcela běžných prvků byla tehdy u nás absolutně neznámá. Nikdo nevěděl, co jsou upoutávky na pořady. Naopak vše oznamovaly hlasatelky, bez nichž si televizi nikdo nedovedl představit. Televizní grafika, znělky a předěly byly zcela v plenkách, programování vycházelo z tradic komunistické televize, ve zpravodajství se pořád vysílaly přílety a odlety státníků, co to je stand up nebo živý vstup, nikdo nevěděl. O nových formátech, které běžely v zahraničních televizích, se nikdo ve veřejnoprávní televizi nezajímal. Samostatnou kapitolu tvořilo vysílání reklamy.

Zdálo se, že letět na křídlech fantazie je tak snadné. Radek Bajgar, který na první pohled zaujal tím, že všude běhal s drobným a čiperným klučinou, jenž se představoval jako „osobní asistent doktora Bajgara“, si se svojí partou vydupal bombastický pořad, který byl postaven na létající vzducholodi. Šlo samozřejmě o nesmírně nákladnou záležitost. Nova si nechala vyrobit obrovskou vzducholod', jež měla létat nad republikou, a kam by doletěla, tam by se pak odehrávala další epizoda pořadu. O co by šlo, ale příliš jasné nebylo. Jako pilot byl angažován Vráťa Hlavatý, dvouletý člen Klubu balonového létání, což byla salonní a kavárenská

partička, která proslula bujarými plesy ještě dávno za totalitního režimu.

Brzy se ovšem ukázalo, že to není tak jednoduché. Vzducholod' mohla létat jen brzy ráno nebo pozdě večer a ještě za předpokladu absolutního bezvětří. Televize již dlouho vysílala a my jsme všichni pořád marně čekali, až vzducholod' konečně vzlétne. A pak k tomu došlo. Celá sláva se odehrála poblíž povrchového dolu na hnědé uhlí v severních Čechách, které si tvůrci vybrali jako kulisu pro svůj pořad. Vzducholod' se vznesla, ale po několika minutách přišel nečekaný poryv větru, který vzducholod' odnášel do nitra povrchového dolu. Nešťastný Vráťa Hlavatý se pokoušel přistát, ale neobratným manévrem nakonec vzducholod' rozpáral o obrovské velkokapacitní rypadlo, jež se mu připletlo do cesty. To samozřejmě znamenalo konec projektu. Na záběry této mimořádné události bylo ovšem vyhlášeno embargo, takže je nemohli vidět ani diváci, ale ani zaměstnanci televize.

Na rozdíl od nápadu se vzducholodí byla většina nových pořadů převzatých nebo takzvaně „silně inspirovaných“ zahraničními vzory. S autorskými právy si v té době nikdo hlavu příliš nelámá, ovšem v televizní branži je vykrádání nápadů naprosto běžnou praxí, ačkoli se tvůrci formátů proti tomu snaží sebevíce pojistit. Diváci mohli vybírat z řady pořadů, které do té doby neznali a ani si je nedokázali představit. Klíčové bylo samozřejmě zacílení na zábavu a atraktivní zpravodajství. O tom bude ještě řeč.

Některé zdánlivě bláznivé projekty dopadly pochopitelně lépe než vzducholod', pravděpodobně proto, že již

byly vyzkoušeny jinde a jindy. Šlo třeba o pořad „Vox populi“. Nechali jsme – tuším po vzoru Torontské televize – po Praze nainstalovat jednoduché budky s kamerou, kam mohl každý přijít a říkat, co chce. Sestřih z lidských výlevů byl pravidelně vysílán. Zanedlouho se ovšem projevila tradiční česká uzavřenost a obava říkat veřejně jakékoli názory a veškerá produkce se skládala z výkřiků poněkud psychicky frustrovaných a exhibujících jedinců. Přesto šlo o zajímavý projekt, který bavil svojí syrovou autenticitou, a navíc dokázal i něco říct o nás samých.

Úplnou novinkou byla odpolední talk show cílená na mladší publikum, což nebyla zábava, ale více publicistika. Vzorem – v našich podmínkách ovšem nedostižným – byla slavná show Oprah Winfreyové, kde se řešily i vážné problémy, například sexuální zneužívání dětí. Ovšem i v sousedním Německu vysílaly v té době komerční televize odpoledne jednu talk show za druhou. Jediný rozdíl oproti našemu pojetí byl v tom, že v cizině to dělal jeden moderátor od pondělí do pátku, u nás to šlo jen čtyři dny a na každý musel být jiný moderátor, což samozřejmě nedovolovalo pořad přesně vyprofilovat. Ale i tak na tomto pořadu, který se jmenoval „Áčko“, vyrostli třeba Martin Veselovský, Šárka Kubelková nebo Pavlína Wolfová. Dnes se tento formát, ve kterém se řeší současné, vyloženě lidské a často provokativní problémy a kdy se publikum zapojuje do diskuse, z našich obrazovek bohužel zcela vytratil, protože zřejmě nevyhovuje opatrným a konzervativním představám programových manažerů o televizní zábavě. Přitom jde o levný formát.

Dalším novým formátem byl sitcom. Nova vyrobila